

ЛИДИЈА НИКИТОВИЋ

ИСКОПАВАЊЕ НА ЛОКАЛИТЕТУ ЛУГОВИ – БЕНТ У МОЈСИЊУ ЗА 1998. ГОДИНУ

Лидија Никитовић
Народни музеј
УУ 32000 Чачак

UDK: 903.5 "1998" (497.11)

У оквиру научно-истраживачког пројекта „Сахрањивање под хумкама у чачанском крају”, настављена су ископавања на локалитету Лугови – Бент у селу Мојсињу, са циљем даљег истраживања ове занимљиве некрополе. У току овогодишње кампање систематски су истражене још две хумке (хумка I и хумка II) лоциране непосредно до већ истражене хумке I.¹ Добијени подаци као и регистровани материјал потврдили су изузетно место овог налазишта за проучавање хронологије и погребних обичаја током бронзаног, а нарочито гвозденог доба Поморавља.

1. Л. Никитовић, Р. Васић, М. Стојић, *The Mound Necropolis Lugovi – Bent in Mojsinje*. Starinar XLVIII, N. S, Београд, 1997, 123 и д. Чланови скипе били су Лидија Никитовић из Народног музеја у Чачку, др Растко Васић и Милорад Стојић из Археолошког института у Београду, Катари-на Николић, студент археологије и Живога Милановић, конзерватор. Хумке су лоциране на парцели бр. 1676 КО Мојсиње, а радове је финансирала Скупштина општине Чачак.

Хумка II, пречника око 19 м, имала је слабо изражену калоту, развучену правцем север – југ. Констатована су три хоризонта сахрањивања из различитих периода праисторије. Најстаријем хоризонту сахрањивања, као и у хумци I, припада спаљени гроб ватинске културне групе. У односу на постављени врх хумке, ова гробна целина (објекат б) налазила се ексцентрично у правцу северозапада. Регистровани су остаци ломаче дим. 1,20 м x 1,50 м у оквиру које су налажени фрагменти суда – урне и мања количина нагорелих костију. Целина је свидентно била оштећена ненакадним активностима. Евидентирани суд припада типу ватинског пехара, украшеног системом урезаних линија.

У насипу хумке нађено је неколико фрагмената керамике старчевачке провинијенције, као и неколико кремених одбитака, па се може претпоставити да се у близини локалитета налазило старчевачко насеље.

Другом хоризонту сахрањивања, везаном за период гвозденог доба (Калакача хоризонт, IX век пре нове ере), припадају налази бронзаног накита, али се њихов контекст не може са сигурношћу везати за гробне целине. Разлог овоме је потпуни изостанак остеоолошког материјала, највероватније услед хемијског састава земљишта. У хумци су регистрована само два фрагмента костију који иницирају скелетну сахрану. Налаз у објектима 10 и 14 – гробним целинама?, упућује на аналогну ситуацију везану за хумку 1. Овде су у оквиру једне скелетне сахране између осталих налаза (гроб бр. 7, f. adul) регистроване наногице у пределу потколеница, а између стопала калотаста зделица.² У поменутиим целинама хумке II регистрован је налаз суда зделе и две наногице, што сугерише на ситуацију са хумком 1. За разлику од малог суда из гроба 7, зделе у хумци 2, већих су димензија, боље фактуре и фасетираног обода. Овом хоризонту сахрањивања прикључује се још неколико налаза: бронзани торквес са зашиљеним крајевима, наушнице од спирално увијене жице, као и већи број украса за косу тзв. „витичарки”. Сви примерци ових спиралних украса израђени су од танке жице, па су регистровани у фрагментованом стању.

Трећем хоризонту сахрањивања припада централни гроб, који се, на основу начина сахране, као и карактеристичних налаза, везује за VI век пре нове ере. У питању је гробна конструкција од камених облутака и делова жрвњева, постављених тако да чине гробни оквир дужине три метра а просечне ширине један метар. У оквиру конструкције

2. Л. Никитовић, Р. Васић, М. Стојић, оп. цит. 125. Л. Никитовић, *Налазишта гвозденог доба у околини Чачка*, Зборник радова Народног музеја, XXVII, Чачак, 1997, 19, Т. VII.

регистрована су само два фрагмента кости, што указује на инхумацију, а гробни прилог састојао се од два листолика јако кородирала копља, каменог бруса, фрагмента кривог пожа, као и два фрагмента неког гвозденог предмета. После пажљивијег чишћења, констатовано је да је гроб опљачкан вероватно још у току праисторије, а камен од разрушене конструкције налажен је расут по сегменту. Западно од централног гроба очишћено је и једно спалиште димензија 2,10 м x 1,50 м, али без икаквих пратећих налаза. У периферном западном делу хумке откривене су две наочарасте фибуле, које хронолошки припадају овом времену, али су евидентиране ван гробног контекста.³

Хумка III била је нешто мањих димензија (пречника око 12 м), слабо изражене калоте развучене правцем север – југ. Регистрована ситуација у тумулу доста је једноставнија у односу на претходна два. У току истраживања нађено је неколико фрагмената ватинске керамике, али остаје нејасно да ли је дошло до оштећења гробне целине или је керамика доспела накнадно у току насипања тумула у VI веку пре нове ере. Сасвим плитко (0,40 м релативне дубине) у југозападном делу хумке (сегмент D) регистровани су остаци два скелетна гроба у сасвим распадутом стању, тако да су се кости назирале у траговима. Могао се констатовати правац пружања североисток – југозапад. У њима није регистрован никакав материјал, па за њихову хронолошку детерминацију нема елемената. У средишту хумке регистрован је централни гроб, који се, на основу налаза, датује у VI век пре нове ере. Гроб који је садржавао спаљене кости покојника није имао никакву конструкцију. Остеолошки остаци постављени су директно на земљу (рел. дуб. 0,70 м) заједно са посмртним прилозима. Налаз се састојао од два гвоздена копља, оштећена корозијом, каменог бруса и у западном делу постављеног суда. По типу, суд је пехар тамне фактуре украшен канелурама.

На основу теренске ситуације и археолошких налаза може се закључити да је хумка II заснована током средњег бронзаног доба и да је примарно припадала ватинској култури, али је гробна целина поремећена током активности у IX веку пре нове ере, као и у VI веку пре нове ере. Констатовано је да централни гроб (VI век пре нове ере) припада типу ратничког гроба.

Хумка III највероватније заснована у VI веку пре нове ере, а централни гроб је такође припадао ратнику. Утврђено је да се у овом историјском периоду примењивало и спаљивање као и инхумација.

3. Р. Васић, *Фибуле из Мојсиња*, Зборник радова Народних музеја, XXVIII, Чачак, 1998.